

TOVĂRĂȘIA

Foaie economică, care cuprinde tot felul de povețe despre formarea și conducerea tovărășiilor economice.

Foaia oficioasă a „Reuniunii proprietarilor de vite din Orăștie”, care face asigurarea vitelor.

— Sfaturi pentru agricultură, meserii și negoț, și îndrumări pentru valorizarea produselor economice —

A daus economic la „LIBERTATEA”.

Apare tot a doua săptămână, Jola.

Intomită de VAS. C. OSVADĂ

Gîndul nostru în anul ce am început.

Azi, ca și înainte cu 5 ani, cînd am pornit foaia »Tovărășia«: mărturisim credința că: înaintarea economică a poporului nostru, în împrejurările de traiu, ce le avem, să poate ajuta mai desăvîrșit prin »cooperatie«: prin rînduirea muncii și a capitalului românesc, cu ajutorul tovărășiilor sătești.

Satele noastre, cu puterea lor de lucru, cu brațele lor vînjoase, cu străduințele lor curate, cu dragostea lor pentru moștenirea cinstită și comunicile lor capitale făurite din prisosul ajuns prin muncă, și nu prin speculații ușoare, — satele noastre trebuie să ne fie izvorul și leagănul nădejdelor de o viață economică mai rînduită.

La voi, fruntași și plugari stăpîni ai statelor noastre, — aleargă și stă țintit al nostru gînd și acum, cînd vedem că am început al 6-lea an de propovediri economice prin scris și prin grai, cu muncă și cu zbucium.

Ori cît de slabe ar fi puterile noastre, pentru sarcina mare ce ne-am luat, dragostea ce ne leagă de voi, buni țărani, ne dă puteri peste fire, și mare ne este nădejdea în izbînda ce o să fie, în ciuda tuturor primejdiilor de care ne izbim pas cu pas!

Noi v'am văzut porniți cu dragoste să vă luați în lupta pentru traiu arma puternică a întovărășirii. Noi v'am ascultat spusele, v'am cetit scrisesele, prin care dovedeați dorul vostru pentru a fi tari prin tovărășii!

Și noi cunoaștem, că n'am fost în stare să chibzuim toate cererile voastre, să vă

sluji peste tot locul cu sfatul și cu îndemnul ce ni-l cereați despre cum să intrați în căile muncii întovărășite.

Căci după ce vi-am spus ce bună vă poate fi calea pe care vi-o arătăm, v'ați ridicat roii întregi de frați doritori a ne asculta, fiecare cerîndu-ne povețele și lămuririle. Și nu vă mai răzbeam. Căci aceste sfaturi, ca să aducă roade depline, trebuiesc date mai ales la fața locului. Și prea erați mulți, Voi cei ce cereați, și prea puțini eram noi cei ce trebuia să vă dăm sfaturi și îndrumările, cît în scris, cît mai ales acolo în mijlocul vostru.

La noi să cheltuiască an cu an sute și sute de mii din banii adunați cu dărnicia fruntașilor neamului nostru, — dar pînă azi din astfel de bani, nici un singur filer nu s'a dat pentru organizația noastră economică prin tovărășii!

Cu toate că mișcarea cooperativă, agitația pentru împrietinirea cu acest gînd și mai ales începuturile pentru tovărășii, — cer, pe lîngă munca minții, o groază de cheltueli în bani!

Știm: cei ce n'au, — ar da, cei ce au, nu le trece prin minte astfel de gînd!

Nu ne gîndim să cerșim, dar spunem acest fapt cu durere, că la noi nu s'a găsesec bărbați, care din buna lor judecată să vadă și să fie pătrunși de aceste trebuințe ale poporului.

Prea ne-am încîlcit în planuri și mai ales în vorbe late și umflate, prea mult ne batem în pept, cînd suntem laolaltă — și încolo fruntașii neamului, și după ei, și grosul celorlalți, prea puțin știm să le cunoaștem și să sprijinim aceste cele mai simțite trebuințe ale poporului nostru!

Ca să nu fim învinuiți, că așternem clevețe pe hîrtie, să ne îngăduie ori cine să dovedim ce spunem, de data asta cu pilde scoase din propriile noastre pățanii, din cei cinci ani încheiați, de cînd scoatem foaia noastră »Tovărășia«.

Dela început ne-am dat seama, că o mișcare puternică și rodnică pentru tovărășii, nu să poate face decît avînd o Centrală, de unde să plece tot îndemnul și tot sprijinul pentru această mișcare.

Am intrat în vorbă cu fruntașii politicei noastre, am bătut la ușile »Asociațiunii» la ale »Solidarității», pînă tru... Apoi rugatu-ne-am de băncile noastre, să facă ei, ori să ne ajute pe noi să înființăm o Centrală de Tovărășii, care să fie ocrotitoarea și îndrumătoarea mișcării pentru tovărășii.

În afară de cîteva bănci, cari au iscălit una două cuote, — nime n'a stat de vorbă macar asupra acestui lucru! Par'că ar fi vorba de un fleac.

Năcăjiți de atîta neînțelegere, v'am scris vouă, dragi săteni, care p'atunci abia auziseți ceva despre tovărășii, și — singuri voi ne-ați ascultat și a-ți urmat chemării noastre frățești. V'ați înscris ca membrii la Tovărășia Centrală vre-o 3—4000.

Unii ați plătit cîte o parte din cuotele ce-ați subscris. Suma adunată a fost ceva peste 3000 coroane (cari să află și azi depuse la bancă, așadar bine grijite).

Dar unde și ce să începi cu atîta lucru?

Siliți de împrejurări, am întors pe altă cărarușe: să dăm mai întii prilej sătenilor, nostri să înțeleagă și să cunoască bunătățile tovărășiilor și numai după aceea să-i che-

măm de nou la muncă sub steagul unei Centrale.

Așa s'a făcut, că am dat ființă, cu greutate ne-mai pomenite, »Reuniunii proprietarilor de vite din Orăștie«, care prin asigurarea vitelor pe temeiu frățesc, să fie cea mai potrivită înainte-mergătoare a înțelegerii cooperative în satele noastre.

Roadele unui an de muncă cu această Reuniune ne-au dovedit, că socoata noastră bună a fost. Azi, cînd avem asigurate vite în preț de vre-o 3 milioane coroane, azi cînd în aproape 200 comune românești lucrează cu sîrguință cîte un comitet al Penilor, azi cînd începuturile organizației economice să cunoasc, să vad, să simt, în aproape 200 comune românești, — azi ideea »cooperatiei«, dragostea față de tovărășii, și dorul de-a le avea, stăpînește satele noastre. Și mîngăierea voastră, fraților economi, fie, că tot ce s'a ajuns prin Reuniunea asta, s'a ajuns pentru săteni, și numai și numai prin propriile lor puteri! Încolo încă și astăzi, lumea noastră mai »de sus«, stă ne-simțitoare (ori neînțelegătoare?) față de însămnata mișcare!.

Noi însă ajunși pînă aici cu bine, — dorim să facem un pas înainte!

Ne vom strînge toate puterile, nu vom cruța nici o oboseală și nici o cheltuială — ca în anul de față să punem în picioare pe lîngă Reuniunea pentru asigurarea vitelor, și Tovărășia Centrală, cea atît de mult dorită!

Avînd prin comune comitetele Reuniunii, ne cunoaștem stegarii de prin sate și cu ajutorul lor și altor

și altor fruntași înțelegători, nădăjduim să avem în curând o muncă rodnică sub steagul Tovărășiei Centrale, pe care nizuim să o punem în plină lucrare în cursul anului ce-am început acum.

Rugăm pe fruntașii sale noastre, să pregătească calea ce o să ne deschidem prin Tovărășia Centrală — spre înaintare economică a neamului nostru.

Cu un mai bun gând nu putem intra în anul acum început. Să nizuim cu toții să înfăptuim acest gând, — ca astfel să și avem un an mai fericit, pe care nu numai să ni-l dorim, — dar să ni-l și pregătim!

Petreckeri pentru formarea de fonduri ale Reuniunii proprietarilor de vite. Din Dognecea ne vine vestea unei fapte vrednice de toată lauda. Anume membrii s'au socotit, cum să facă ca să se ajute la acoperirea cazurilor de pagube în vite. Și au ajuns la gândul frumos, că să aranjeze o petrecere, din al cărei venit să se pună temelie unui fond pentru acoperirea pagubelor în vite. Zis și făcut. În ziua de sf. Vasile, a fost petrecerea, care pe linga veselie multă și petrecere românească ca în povești a adus membrilor Reuniunii un venit curat de **86 Cor. 90 fl.** Banii aceștia s'au depus și sunt fondul de rezervă al membrilor Reuniunii noastre, din Dognecea. — Ne împlinim o datorie, când din scrisoarea ce-o primim scoatem la iveală faptul, că notarul comunal înțelegând ținta înțeleaptă a acestei petreceri a făcut toată ușurința membrilor, scăzând taxa de licență mai mult ca jumătate.

Conducător al comitetului e dl **George Stoianovici**, comerciant, căruia îi stă în ajutor la toate membrii **Nicolae Gruescu** și **G. Dumitru**.

Comitetul nostru din Făget încă a aranjat o petrecere, cu acelaș scop, a doua zi de Craciun. Din venitul ei au acoperit speșele de cancelarie și de propovăduire a mișcării noastre în jurul Făgetului, în sumă de aproape 60 cor.

Pildele acestea sunt o nouă dovadă și un sprijin puternic pentru spusele noastre, că prin Reuniunea noastră vom face în cele mai multe comune un început de organizare economică, fiind-că acolo unde duhul tovărășiei a pătruns, plugarii nostri vor folosi cadrele Reuniunii pentru ajungerea altor și altor ținte — prin întovărășire. — Sunt începuturi sfoase acestea, cari urmate în multe comune, — vor da roade bogate.

Dela Reun. propr. de vite.

— Impărtășiri oficiale. —

Care, rugăm să fie luate în seamă și urmate de toți membrii Reuniunii oriunde ar locul în țară.

Cu ziua de 1 Ianuarie st. n. am împărțit Reuniunea — după cum am vestit deja, — în trei grupe (despărțăminte) și anume:

Grupa **I** — Centrală.
Grupa **II** — A.
Grupa **III** — B.

Pe scurt, aceste Grupe să vor numi: Grupa Centrală, Grupa II și Grupa III,

De **Grupa centrală (I)**, dela 1 Ianuarie să țin toți membrii din comunele și orașele:

din comitatul **Hunedoarei**,
din comitatul **Caras-Severin**,
din comitatul **Timiș**,
din comitatul **Aradului**,

și membrii care n'au încă comitet constituit în comunele lor, — ori unde s'ar afla acestea.

De **Grupa II**, dela 1 Ianuarie să țin toți membrii din comunele și orașele:

din comitatul **Albei-Inferioare**,
din comitatul **Sibiiu**,
din comitatul **Brașov**,
din comitatul **Făgăraș**,
din comitatul **Turda-Arieș**,
din comitatul **Muraș-Turda**,
din comitatul **Tîrnava mare**,
din comitatul **Tîrnava mică**,
din comitatul **Olujulni** (Cojocna).

De **Grupa III**, dela Ianuarie să țin toți membrii din comunele și orașele:

din comitatul **Bistrița-Năsăud**,
din comitatul **Solnoc-Dobica**,

*

Toate comunicările, toate plățile ce să adună și să fac prin membrii din Grupa I. — Centrală, și din Grupa II (A) — să adresează și să trimit prin comitete la **Direcțiunea Centrală din Orăștie!**

Toate comunicările și toate plățile ce să fac prin membrii din **Grupa III (B)** să trimit din comitetele centrale locale la adresa **Despărțămintului Bistrița**, cu sediul în Bistrița, pus sub conducerea dlui **Dr. Gavril Tripon**, ajutat de notarul **Pavel Tofan**, veterinar, și **Ioan I. Constantin**, cassar.

*

Membrii ce intră după întâi Ianuarie să împart la grupa de care să țin comitatul, în care este comuna cu membrii nou intrați.

*

Rapoartele și prețurile

făcute de fiecare comitet pe tipăriturile, ce li-s'au trimis în săptămîna trecută — rugăm să ni-le trimită cel mai târziu până la 10 Fe-

bruarie st. n., căci altcum nu le putem lua în socoteală.

Pentru prețuirea nouă, cassarii comitetelor vor încassa taxa de schimbare de 40 fl., care nu se va trimite la Centrală ci să păstrează la comitet pentru a răsplăti osteneala celor ce au făcut prețuirea nouă. Că anume cum se va împărți suma intrată din taxele acestea, vom scrie în numărul viitor al foii.

Restanțele.

Pentru încassarea restanțelor fiecare comitet va primi dela biroul central o listă de încassare, în care să vor arăta restanțele ce le au membri. Cassarii comitetelor vor fi invitați să facă încassarea restanțelor în timp de 15 zile dela primirea listei. Cei ce nu vor plăti nici în răstimpul acesta, vor fi scoși din șirul membrilor, iar restanțele lor să vor încassa prin organele administrative sau pe cale judecătorească.

Membrii singuratici

nu vor putea face o prețuire de nou neavînd Reuniunea prețuitori în comunele lor. Lăsăm deci timp până la 1 Martie st. n. pentru-ca, după putință, să se alcătuiască comitete și în aceste comune. Acolo unde, nu s'ar putea alcătui comitet, suma plătită în cote (acție) să va da membrilor napoi și vor fi scoși din șirul membrilor Reuniunii noastre.

Comunele de nou

intrate vor afla împărțirea lor ușor ținînd samă de comitatul, în care să află comuna și de împărțirea în grupe după comitate, arătate în numărul trecut.

*

Dela grupul III. Bistrița

— Din Raportul treilunar —

Dela conducătorii grupului Bistrița primim raportul despre lucrarea în cele 3 luni din urmă. Nu vom aduce laudă acestor fruntași, cari știu să și înțeleagă datoria față de plugarul nostru într'un chip așa luminat, ci vom lăsa să urmeze numerii cu graiul lor mult spunător.

În răstimp de 3 luni s'au înființat filiale în 6 comune, și anume:

22. În comuna **Salva**, 16 membrii cu vite în preț de 9.640 Cor. —
23. În comuna **Cristur**, 6 membrii cu vite în preț de 3.570 Cor. —
24. În comuna **Mingia**, 27 membrii cu vite în preț de 26.710 Cor. —
25. În comuna **Taure**, 15 membrii cu vite în preț de 26.050 Cor. —
26. În comuna **Prislop**, 10 membrii cu vite în preț de 7.540 Cor. —
27. În comuna **Chiraleș**, 22 membrii cu vite în preț de 21.750 Cor. —

Peste tot dară în grupul III. Bistrița e un spor de 96 membrii, cu 132 cvote subscribe; numărul vitei lor asigurate e de 430 în preț de 95.260 Cor. —

Conducători

ai acestor filiale sunt:

În **Salva**: I. Morar, preot.
În **Cristur**: Ilie Goidu, preot.
În **Mingia**: Oct. Bulbuc, preot.
În **Taure**: G. Maniu, preot.

În **Prislop**: Iosif Pop, prima r.
În **Chiraleș**: Alex. Anca, preot.

Pagube

s'au întimplat la 10 membrii, și anume:

1. **Victor Mehan**, din Sebeșul de sus.
2. **Ioachim Tofan**, din Neșes.
3. **Octavian Doși**, inv. din Feldru.
4. **Nastasia** lui **Iacob Irimii**, din Rebrîșoara.
5. **Maxim Codău**, din Zadra.
6. **Vasile Lăzar**, din Cușma.
7. **Ioan Gheție**, din Bistrița
8. **Vasile Năsăudean**, din Minghia.
9. **Pavel D. Boș**, din Ilva-mare.
10. **Ioan Langa**, din Caila.

Rezolvarea a altor două pagube ie în curgere.

Naționalismul în economie.

În numărul trecut al „Tovărășiei“ am publicat la loc de frunte o scrisoare cuminte a unui vrednic Zărândeian, care chiamă pe cei buni sub steagul „Reuniunii economice“, românești ce o avem în Orăștie pentru întreg comitatul Hunedoarei.

Chemarea aceasta vrednică a pornit în urma unei alte chemări prin care forestierul **Michalus** din Brad îndeamnă pe Zărândenii ca să alcătuească o Reuniune economică în care să între și Ungurii și Românii și Nemții din Zarand.

Chemarea dlui **Michalus** a fost și precum știm, e sprijinită și de dl profesor **Dr. Pavel Opreș** din Brad.

Cu această alăturare, cu bună seamă s'a îngreunat sfătuirea asupra acestei chemări, mai ales că în cazul dat lucrul ce-l întîiu va fi, că noi vom fi învinuiți că urim pe unguri și nu vrem să primim cu ei nici chiar pe drumurile economiei. Despre ură — nici vorbă nu poate fi, căci dacă avem de împărțit cu stăpînirea țerii, noi n'am avut și nu avem pricină pentru care să urim poporul unguresc. Dar aici noi n'avem nimic cu politica.

Ținînd seamă de împrejurările date — am spus deatîtea-ori și repetăm și acum că și numai din punct de vedere curat economic — noi nu putem găsi nici un rost cooperării economice între Unguri și Români, ori Români și alte neamuri din această țară. Nu ne răpim prin deosebiri politice. Numai și numai convingeri economice — ne silesc, ca azi — asta să ne fie credința.

Și iată pentru-ce:

Ori-ce muncă întovărășită trebuie să aibă la temelie: în-

crederea și dragostea și dăruirea înaintării imprumutate.

Azi când nizuințele politice, dar mai ales șoviniste pornesc la luptă pe unul fiecare dintre neamurile, ce alcătuiesc țara aceasta;

Azi când visul și idealul cel mai de frunte a șovinismului unguresc este întruparea ideii de stat unitar maghiar, în fiecare cetățean să fie și să simțească ca un ungar;

Azi când sentimentul național e în plină putere în sinul fiecărui neam din țara asta;

Azi cum ne-am putea închipui o tovarășie economică sinceră, cu dragostea la temelie și cu întărirea ca țintă, alcătuită laolaltă de mai multe neamuri, între care fie-care vrea să fie mai înaintea celuilalt!

Ca formă — cu bună seamă s'ar putea. Ca adevărată tovarășie însă — nu să poate.

Ori să poate închipui că deodată cu trecerea pragului unei tovarășii ar înceta ori-ce fel de nizuințe naționale?

Cu bună seamă — nu.

Așa fel ori-ce cooperare ar fi zbuțuită de întreceri și de gânduri ascunse și munca, activitatea economică — ar fi prin asta stînginită.

Cine vrea adevăratul bine a țării, fără tîrguială trebuie să recunoască faptul, că până dăinuiesc stările politice de azi — viața economică trebuie lăsată în grija fie-cărui neam, să și-o rînduie, să și-o organizeze cum știe mai bine — pe baze naționale. Să înțelege între aceste activități economice, ridicate pe temelii naționale e bine, e de lipsă chiar, să fie cea mai prietenească înțelegere, așa cum cer interesele țării dela toți cetățenii săi.

Și statul, dacă ar avea o cîrmuitori cu adevărat la locul lor, ar trebui să sprijinească toate pornirile economice, a fie-cărui popor din țară, căci numai așa s'ar putea câștiga, cu vremea factorii puterici, ridicați pe temelii naționale, care împreună ar ridica bunăstarea țării întregi.

Noi avem nădejde, că în curînd să vor convinge și Ungurii și Românii și celelalte neamuri, că aceasta e calea cea adevărată pentru înainta-

rea economică aievea a acestei țări.

Credința noastră tare este, că cine altcum socoate, nu aduce slujbă bună nici neamului său nici țării, care în urma urmelor totuși e patria comună.

Așa judecăm noi, când spunem și îndemnăm să ne organizăm munca pe temelii naționale și pentru această credință nu putem să aprobăm nici un fel de cooperare, nici un fel de rînduire a muncii economice — cu streini de neamul nostru, fie-ne prietini, fie-ne dușmani.

Cum n'am aprobat cooperarea băncii „Ardeleana“ cu întreprinderea agricolă și comercială ungurească din Deva.

Cum n'am aprobat înființarea de tovarășii de credit și conzum în legătură cu Centralele din Budapesta, cum nu ne-am putut hotărî să facem nici măcar asigurarea vitelor în legătură cu Insoțirea ungurească din Budapesta ori cu cele săsești din Ardeal, — tot așa nu putem aproba nici pornirea dlor Dr. Oprea și Michalus pentru alcătuirea unei Reuniuni economice în Brad.

Zărăndenii să se înșiruie sub steagul „Reuniunii economice“ din Orăștie — doar o trezesc la viață...

În colo — noi să ne rînduim viața economică prin noi și pentru noi — firește cinstind nizuințele economice ale celorlalți concetățeni. Și apoi unde ne întîlnim ca factori neatințatori — să sfătuim împreună și în lucrurile economice ale întregii țării — să mergem împreună. Dar — tot omul cu neamul lui, cu fratele său — și în cele economice, căci nu-mai așa ne facem țara puternică.

Asta e credința noastră!

Prelegerile noastre.

Ne-am dat în totdeauna seamă că înțlia noastră îndatorire față de neam este să mergem în mijlocul poporului. Și-acolo spunînd cu graiul viu și repetînd chiar ce scriem, să stăm de vorbă, să stăm la sfat cu frunțașii puterii noastre ca neam, de cîte-ori socotim că am aflat o cărare, ce duce spre înaintare ori de cîte-ori credem că e lipsă să ținem viu focul dragostii de neam.

Că la noi să fac atît de rar astfel de ieșiri în mijlocul poporului — o înțelegem.

Greul dramurilor, cheltuiala mare pe care n'avem de unde o a-

coperi și înainte de toate lipsa bărbaților, care își iau astfel de oboseli — toate sunt tot atîtea pricini că ne întîlnim atît de rar cu sătenii noștri.

Avem însă mare bucurie cînd putem spune că în anii din urmă și la noi să poate vedea nizuința să ne întîlnim tot mai adeseori cu sătenii noștri și cu frunțașii acelorora.

Sutele de prelegeri pentru săteni, conferențele și adunările de pe la orașe rînduite cînd de „Asociațiune“, cînd de „Societatea pentru fondul de teatru“, cînd de alte instituții și bărbați de-ai noștri — ne măresc nădejdea că de aici înainte întîlnirile și sfaturile cu graiul viu vor fi tot mai dese, tot mai dorite.

Din această muncă binefăcătoare am ținut să ne luăm și noi partea — cît ne-ajută prea modestele puteri.

În cei din urmă trei ani am mers cu sfaturile noastre economice în Bihor, în părțile ungurene, în Bănat, în Severin, pe valea fiului, în Teiuș și Sassebeș, în Țara-Oltului, în Țara-Birsei, pe Tîrnave, în scaunul Arieșului și la Bistrița. În curînd vom merge la Turda și apoi în Sălăgiu și Sătmar.

De curînd am fost în Zarand și anume:

La Baia-de-Criș.

În drumul spre Baie, redactorul nostru dl V. C. Osvadă, însoțit de dl V. C. Căpălaș, contabilul, bancii „Agricola“ din Hunedoara s'au oprit întîiu la Sintana de lingă Arad și apoi la Pincota unde au luat informații economice.

Ajunși la Baia-de-Criș, Mercuri în 25 Ianuarie s'a ținut o adunare poporală la care a vorbit dl V. C. Osvadă despre tovarășii și despre asigurarea vitelor.

După adunarea ținută sub cerul liber în curtea avocatului român Dr. Nerva Oncu, cei vre-o 30 intelectuali, preoți, învățători și alți frunțași au sfătuit împreună și mare ne este nădejdea că din aceste sfaturi vor înviora acțiuni economice de folos pentru neam.

La Brad.

A doua zi, în 26 Ianuarie, s'a ținut în sala de gimnastică a gimnaziului român din Brad — o adunare poporală, arangiată cu spriginul Despărțămîntului Brad al „Asociațiunii“.

A vorbit la înțelesul poporului dl Dr. Ioan Radu, profesor, despre îngrijirea pomilor, dînd sătenilor sfaturi temeinice despre felul cum să pot apăra de omidele, ce strică pomii. Și ca sfaturile aceste să nu fie ușor uitate a împărțit între săteni broșura scrisă de D-Sa, care cuprinde pe larg sfaturile spuse.

A vorbit apoi dl V. C. Osvadă amintind poporului adunat însămnătatea tovarășiiilor și talmăcind pe larg felul cum să poate păstra averea pusă în vite, prin asigurarea acelorora.

În Brad de altfel „Reun. pentru asigurarea vitelor“ dela Orăștie are un comitet în frunte cu dl J. Jermân și mult ajutat cu munca vrednicului plugar I. Bolcu.

Protopopul și deputatul dietal dl Vasile Demian a îndemnat poporul să urmeze sfaturile ce le-a auzit și să nizuiască pentru înaintarea economică.

Toți frunțașii din Brad au luat parte la adunare și au nizuit ca acest prilej să fie cît mai bine folosit pentru împretinirea cu chestiunile economice.

Cea mai apropiată prelegere.

La chemarea dlui avocat Dr. Valer Moldovan, redactorul nostru și directorul Reuniunii pentru asigurarea vitelor dl Vasile C. Osvadă, va ținea o prelegere economică în Turda.

Dl Epure — cere cuvînt!

În luna Decembrie a anului trecut am spus prin „Tovărășia“ cu multă măchnire sufletească faptul că s'a găsit un om, dl notareș Epure din Cacova Bănatului, care să ne arunce în față calomniile și bănueli ordinare pentru-că muncim și noi, atîta cît putem și cum credem noi că e mai cu folos pentru înaintarea economică a poporului nostru.

Dl Epure s'a năpustit asupra noastră pentru-că înțelegem că înțelegerea dela Orăștie. Știăm dela început că nu putem sta de sfat cu dl Epure și d'aceia numai atunci ne-am oprit și am dat lămuririle trebuincioase asupra acestui atac, — cînd l'am văzut încurajat, spre marea noastră mirare, și de „Revista Economică“ din Sibiu.

Lămuririlor noastre a răspuns „Revista“ spunînd în Nr. 1 din a. c. pag. 12, că: „nu s'au identificat cu afirmațiile cuprinse în darea de seamă a dlui Epure“.

Aceste spuse ale „Revistei“ le-am luat la cunoștință și din parte-ne am încheiat această chestiune.

Acum însă ne pomenim după o lună de zile cu „Un răspuns“ trimis de dl Ioan Epure, care iscălește „director de bancă“, dar de spus nu spune nimic. Dacă nu ne-am cinsti cetitorii zău am publica din vorbă în vorbă răspunsul dlui Epure, ca să-l știe lumea cît e de „frunțaș în gîndire“.

Noi n'o putem face asta, dar îl rugăm mult, foarte mult pe dl Epure să trimită răspunsul în întregime „Revistei Economice“ și apoi să ne scrie și nouă că „i-a părut bine văzînd cum și „Revista Economică“ îi apreciază procedeul“ — vorba D-Sale din scrisoarea cu răspunsul. Ca și până atunci să-i facem și noi o bucurie cît de cît, spunem cetitorilor noștri că dl Epure ne învrednicește cu vorbe de felul acesta: „țipă ca din gura șarpelui, vătîndu-se de să scutură cămașa

pe ei" (adecă pe noi, pe mine și pe prietinel Moța) și apoi zice că „Își pun mâinile în șolduri și încep ca din ușa cortului" (adecă eu și cum zice dl Epure „vestitul kutya Motza". — Vedeți cum înțelege mialui politica — schimbă „porecla în renume").

După astfel de desmierdări, cu bună seamă învățate dela te miri ce parcălab — dl Epure ne spune cu adevărat că ce-a vrut să ne răs-pundă.

Dl Epure are cuvîntul și grăiește:

„Nici nu umblu ca prin aceste rînduri să mă scap pe mine din ghiarele acestor intalentați, lumea ne cunoaște și din ce — în ce ne va cunoaște tot mai mult, și pe unii și pe alții. Și dacă mă văd silit a-mi deschide acum gura, n'o fac întru apărarea mea personală, ci o fac pentru-că sunt nevoit să o fac pentru scufirea numelui bun al Insoțirei noastre dela „Plugarul", de acești cobăți vicleni, conduși de mirosul de slănină până undenuleferbeoala.

Dar ce să mal lungim vorba? Știu dinainte, că oricît de iubitor și documentat le ași arată superioritatea Insoțirei noastre, adversarii, — cum îi arată și stilul, n'o să aibă tăria de a să închină înaintea adevărului. Prin urmare de ce să mai încep d'acapo; partea tehnică o poate ceti ori-cine negru pe alb în broșurica noastră, care i-a scos din țîini pe neasămîniții filantropi Moța și Os-vadă, pe cari nu-i știam, dar îi văd acum din „Tovărășia", că sunt răi de gură și pace. Păcat de ei! Prea sau suit în salcă!

Cacova, la 16 Ianuarie 1911.

Ioan Epure,
director de bancă.

salca în care nu ne-am suit, așa nu ne putem scobori să stăm nici acum cu dta la sfat — Că vezi dta, că n'avem cu cine.

Ba zău dle Epure: de ce ți perzi dta vremea cu lucruri pria care te faci de ris?

Vezi-ți, rogute de treabă și cînd greșești recunoaște și cînd n'ai ce spune taci mulcom.

Incolo — sănătate și voie bună dela al dtale „adversar":

Vasile C. Osvadă.

Întrebări și răspunsuri.

Intr: 1) Au finanții drept să mă pedesească că am fert rachie la căldarea altuia? 2) Am vindut rachie și n'am înștințat — mă pot pedepsi? 3) Am fert cu căldarea mea vinars la alții în alt sat — mă pot pedepsi? 4) Dacă vind bucate vre-o 50—60 șiniceî trebuie să plătesc dare de venit?

Abonatul de sub Nr. 794

Răsp. La întrebarea 1. Dacă acela la căldarea cui ai fert a înștințat înainte la oficiul de dare și a plătit boleta pe numele Dtale nu te poate pedepsi, altcum da. 2). Pentru vinarsul vindut și neînștințat te pot pedepsi. Impacă-te ori fă recurs prin un avocat. 3). Dacă înainte de începutul fertului ai înștințat că duc căldarea în alt sat și ai plătit boleta (accisul), nu te pot pedepsi altcum, da. 4.) Pentru negoțul cu bucate cumpărate și nu din roada pămîntului Dtale — trebuie să plătești dare de venit. Aceia să hotărește prin comisia de dare, înaintea căreia vei fi chemat.

Du-te atunci și spune cît cîștigi, căci după cîștigul curat să pune darea. Dacă vinzi bucatele din pămînturile Dtale, nu trebuie să plătești dare de venit, căci plătești odată darea după venitul catastral.

Intr: Cînd să sloboade trecerea vitelor și a porcilor din Sîrbia? Cum să pot trece vite și porci de-acolo?

Pau B. Sc. în M.

Răsp: Din Sîrbia ea și din România nu să pot aduce decît numai vite și porci tăiați. Vite și porci vii nu să pot aduce. Din Sîrbia să poate aduce deja carnea, căci granița s'a deschis.

Intr: Cu facerea drumului de fier pe Arieș în sus — la mulți dintre noi ne taie pămînturile și scaunul șurii și a caselor, și noi nu mai putem folosi pămînturile dărăbuțe, că și-așa-s mici. Să ne spuneti au drept la asta și dareă au cum trebuie să ne plătească pămîntul și casele stricate?

Din Offenbaia.

Răsp: Pentru drumul de fier ori pentru alte scopuri obștești — să dă drept întreprinzătorilor să espropieze, să scoată cu de a sila, pe oameni din pămînturile și casele lor. Legea însă îi îndatorează să plătească prețul ce-i vrednic pămîntul ori scaunul espropriat, — luat cu sila. Acest preț — dacă nu să pot ajunge cu proprietarul — să stătorește de o comisie anume alcătuită luîndu-să ca temei: prețul pămîntului și a caselor din ultimii ani, cu care s'au vindut în apoi dareă, venitul catastral și alte puncte de orientare.

Prețurile aceste de cele mai multe-ori sunt în sume mult mai mici decît așteaptă omul, căci hotărîrea comisiei poate fi argumentată în fel și fel de formă, mai ales dacă administrația nu-și face datoria cum ar trebui.

Știînd că locul de care ei au lipsă ori vrea ori nu vrea proprietarul tot au dreptul să-l espropieze, să-l ia cu sila, plătindu-l să înțelege, — sfatul nostru este că e mai bine să Vă dați la tîrg pe calea liberii invoieii. Asta și lor le vine mai bine, căci atunci nu sunt siliți să pornească procedura de espropriere (până ca să-ți ia locul) — care ține une-ori luni întregi, ca să scape de ochii aia și să cîștige vremea, ce ar perde-o cu pîrile acestea de cele mai multe-ori și ei imbie prețuri mai mari decum i-ar veni omului pe calea pîrii.

Cereți prețul cu venit — și Vă dați la invoieală, căci știți — pîrile sunt paloșe cu doue ascuțisuri.

ȘTIRI.

Prețul bucatelor nici acum încă nu e statorit. Până acum drumurile au fost așa de grele și de rele încît în tîrguri nu s'au putut duce decît prea puține bucate. Din această pricină apoi prețul bucatelor s'a urcat binîșor.

În multe părți ale țării grîul e stricat de șoareci așa că la o scădere a prețului de grîu abia ne putem aștepta.

Prețul cucuruzului poste să se țină și nu e eschisă nici o scădere. Ovăsul și săcara să ține.

*

„Banatul", institut de credit și econom. f., societate pe acții în Lugoș — este firma unei societăți de curînd înregistrată. Nu înțelegem ce fel de bancă poate fi alcătuirea asta, cînd cetim că între cei 7 membri ai direcțiunii sunt și următorii: Neissner Nándor, Holczman Iozsef, Pöskay Iozsef și Dr. Maier Péter.

Alătura de ei găsim și trei nume românești.

Asta să fie banca plugarilor și meseriașilor români?

Ar fi trist din cale afară — tocmai în Lugoș, unde să zice că: Nu-i Român ca Bănătanul, Bănătan ca Lugojanu...

Baș c'ați zgodit'o pân'ia dracul

*

Goană în contra unei tovărășii. În comuna Letz-mare s'a alcătuit o tovărășie de consum, care, prin lucrarea ei creștinească a răsculat pe toți cei 45 negustori, de fel jidovesc. Toate încercările jidovilor să nimicească tovărășia de consum au rămas zădarnice. Probau cîte în lună și în stele — dar tovărășia și-a împlinit creștinește chemarea sa.

Acum s'au pus geșeftarii pe ponosluri. Sau dus la fisolgăbirăul și-au pîrit că tovărășia vinde și la cei ce nu sunt membri. Ponoslul a ajuns și la alispănu, care l'a trimis în urmă la tribunal, dela care așteaptă negustorii să nimicească tovărășia.

Noi spunem acest lucru, ca să dovedim încă odată cît de trebuincioare sînt tovărășii de consum. gustorii.

*

Călătoria pe tren să va scumpl, cu deosebire pentru călătorii pe clasa I. și II. Pentru călătoriile mai lungi să vor face zone noi, peste cele 16 de până acum.

Transportul mărfurilor, cu deosebire a celor în cantități mai mici ca 10 mil kilograme (1 vagon) — asemenea va fi mai urcat.

Și toată scumpetea asta, spune guvernul că o face numai din pricina, că statul are lipsă de bani mai mulți.

*

Banca notarilor. În Budapesta să alcătuieste o bancă a notarilor comunali și de cerc din țara întregă. Banca va avea un capital de 5 milioane coroane. E vorba ca această bancă să formeze și un fond, din care s'ar întregi penziile notarilor.

Noi n'avem nici în clin nici în mîncă cu această bancă și d'aceia facem băgători de seamă, pe toți fruntașii satelor noastre să fie la locul lor, cînd eventual li-s'ar cere să iscălească ori ei ori comunele acții la banca cea nouă din Budapesta.

*

Fuga nebună a oamnilor după cîștiguri fără muncă a adus în anul 1910, Societății pentru Loteria de clasă un cîștig curat de 1 milion 294 mii 128 coroane, din care plătește acționarilor după fie care sută 21 coroane dividendă (camătă), — ca un harnic „geșeftar" de pe sate.

Această societate, înființată cu un capital de 3 milioane 600 mii cor. pe lîngă dividendel emari, ce le

imparte an de an la acționarii săi, și-a mai „agonisit" și averi (fonduri) de 2 milioane 910 mii cor. Întreg venitul anului 1910 a fost de 5 milioane 161 mii coroane!

Toată suma asta grozavă a fost scoasă de pe ușor crezătorii ce cumpără lozuri — ca să cîștige!

Să spuneți acum cine cîștigă?

*

Gărgăuni. Să știe că negustorii mai ales jidanii pripășiți prin comunele noastre, sunt dușmani neimpăcați ai tovărășiiilor. Cînd aud că să fac pregătiri pentru alcătuirea de tovărășii mai ales de consum (bolte) își perd capul: dau din mâni și din picioare numai să impedeze alcătuirea.

Toate astea le știm și le simțim de mult. Dar nici dela negustorii „neaoși" n'am mai auzit vorba de clacă precum a spus-o jupînul Wertheimer Wilhelm din Cluj. Iată cum a glăsuit în o gazetă „negurească":

„Pricina scumpetei celei mari sunt tovărășiiile! Prin acțiunile lor subtrag o mare sumă de bani din gospodăria oamenilor. Și apoi avînd tovărășiiile de consum și licențe de beutură prin asta ajută răspîndirea beției și astfel iau oamenii dela lucru — pricinînd scumpetea.

Che tarie menurat!

D'apoi jupîne Wertheimer, în crișmele Jidovilor oamenii să roagă — nu să îmbată?! Dacă n'am avea alte cuvinte și numai supărarea crișmarilor, neamuri cu Wertheimer, ar trebui să ne îndemne să facem cît de multe tovărășii.

POȘTA REDACȚIEI

„... care încreta despre H-belele de dare și despre plata spitalului, și întrebăm noi: cine și de unde ești ca să știm cum să-ți răspundem.

Dlui Ioan P. în C. Pacea ne place și nouă, dar vezi Dta — omul multe pătește, — în lume cît viețuiește. Mai treci și Dta cu vederea.

Abonat Nr. 5657. Arătați-l la direcțiunea financiară, care luînd în judecată starea lucrului la fața locului — va hotărî. În cazul dat cu greu credem că-l vor împedca, pentru-că nu e prea aproape. Pentru-că nu închide birul în Dumineci arătați-l prin primărie la Alispănu.

Dlui Gh. S. 1886. Dacă n'a fost altceva în „vizig" decît înștiințarea că ești maiorean, nu e nici un ba!, că Ți-l'au rupt coplii. Cînd vei avea lipsă — moșia o găsești scrisă la cartea fonduară. Dacă va fi fost însă și altceva în „vizig" — care pe românește să chiamă „decis" — atunci du-te la tata sărăcese să-ți dea numărul acelu decis și îl scoate în copie dela judecătoria — dacă vei avea lipsă de el Altcum fi pe pace. Coplii și d-voastră să trăiți, că viziguri s'or mai face ele — la vreme de lipsă și asta să-ți fie gîndul cel mai mare.

Prețul bucatelor.

În piața Orăștiei:

Grâu,	maja m.	18—19 cor.
Cucuruz	"	10—11 "
Ovăs	" 13 ¹ / ₂ —14 ¹ / ₂	"
Orz	"	12—13 "
Mere după soi	"	15—50 "
Nuci	"	50—80 "

În Budapesta:

Grâu	maja m. cor.	21:50—22:50
Cucuruz	"	10:50—11
Ovăs	"	15:50—16:50
Orz	"	14—14:50

„Tipografia Nouă", Orăștie.